

יוסי גמזו דם בשלג

(במלאות 180 שנה למותו של גדול משוררי רוסיה)

"יבגני לבבו יפהו,
ביד ילפות את כלי-זינו
ויתבונן אל פני רעהו.
'ובכן? הומת, - פוסק שכנו."
(א.ס. פושקין: "יבגני אונייגין", תרגום אברהם שלונסקי)

"פל הזמן נדמה לי שלא דו-קרב פאן כי אם רצח."
(א.ס. פושקין: "היריה", תרגום רנה ליטוין)

שְׁלֵהי יוֹם שְׁמֶשׁ יְנוּאָרִי:
עַל פְּנֵי הַשֶּׁלֶג מִתְפָּרְסוֹת
בְּרוֹד עֲרָבִים רְנוּאָרִי
דְרָכִים מִתּוֹת עֵקְבֵי פְרָסוֹת
סוּסִים נוֹשְׁפִים פְּקֵעוֹת שֶׁל הַבֵּל
אֲגַב טְלִיפַת גְּלוֹפ נִלְהַבֵּת
בְּנוֹף שֶׁל קָרַח צְחוֹר שִׁיבָה
אֵי שֶׁסָּעַל גְּדוֹת נְהַר נִיבָה.
צִלְצוֹל פְּעֵמוֹנֵי מְזַחֵלֶת
פּוֹעֵם בְּשֶׁקֶט הַקְּפוּא
כְּמוֹ לְהִזְכִּיר עַד מָה יָפוּ
חֵי-תִקְוָה מוֹל אֵין-תּוֹחֵלֶת
שֶׁל בְּנֵי-אָדָם שֶׁיַּעֲדָם
רַק לְאֲבָדָם בְּמוֹ יָדָם.

וּכְבָּר עֵכָשִׁיו תְּלוּי כְּחָרֵב-
דְּמוֹקְלֶס מְנַבֵּאת רְעוֹת
בְּשַׁעַת חֵמֶשׁ זוֹ, טָרָם עָרֵב,
שְׁנַת אֶלֶף-וּשְׁמוֹנֶה-מֵאוֹת-
שְׁלוֹשִׁים-וְשֶׁבַע, דָּק לִיטוּרְגִי
עַל אוֹתוֹ טָקֶס פְּטֵרְבוּרְגִי
כְּבְּרִיטוּאֵל בְּלִתִּי-נִמְנָע
שָׁבוּ נִרְצַחַת הַתְּבוּנָה
לֹא רַק בְּקִלְיעַ הַרוֹצֵחַ
כִּי אִם גַּם בְּסֵרוּב נִצָּח
מִטְעֵמוֹ שֶׁל הַנִּרְצָח
לְתַפֵּס כִּי אִישׁ לֹא יִנָּצַח
בְּקָרֵב זֶה חוּץ מִמְקַדְשֵׁי
שֶׁל מִלְדָּה-הַמֵּתִים-לְשׂוּא.

וּבְכוֹן, גּוֹלְשֵׁת הַמְזַחֶלֶת
וּבָהּ, מְקוֹף בְּנֵי-לוֹיְתוֹ,
גֵּאוֹן מִכָּה עֵרוֹן-אֵילָת
הָאֵץ, נְחֹפֵז, לְקִרְאֵת מוֹתוֹ
רוֹאֶה אֵיךְ הַשְּׂקִיעָה שׁוֹתֶתֶת
דָּם אֹר מְקֹז, כְּמוֹ מְאוֹתֶתֶת
לוֹ מִין "מִנָּא מִנָּא תִקְל"
אֵךְ הוּא בּוֹהֶה וּמִסְתַּכֵּל
בְּלִי לְהִבִּין מַה נוֹאֲלִים הֵם
אוֹתָם מְשִׁיגֵי-כְבוֹד שְׁבָם
בִּירֵי אֶקְדַּח אוֹ עַל חֶרֶבָם
גַּם חֲכָמִים שׁוֹטִים גְּדוֹלִים הֵם
מוֹל פַּח יְקוֹשׁ אֲשֶׁר נוֹעַד
לְכַסִּיל שְׁאֵל תּוֹכוֹ יִמְעַד.

* * *

הַכֹּל הַחֵל, אוֹמְרִים יוֹדְעִיָּה
שֶׁל דְרָמַת-דָּם נִסְעָרַת זֹאת
בְּטָרָם כָּל דּוֹ-קָרֵב: מִדִּיָּה
שֶׁל הַקְּצוּנָה קָרְנוֹ עֲזוֹת
בְּנִגְה נְבָרְשׁוֹת קְרִיסְטָאֲלִים
שְׁבוּ סְנֹר אוֹלָם הַבְּאֲלִים
בְּנִהַר בְּרוֹקְאֵד זֶה שְׁנִקְנָה
מִמַּחְלָצוֹת גְּבִירוֹת מוֹסְקָבָה
שְׁפִזְזוּ כְּמִין פְּזוֹר קַל
שֶׁל חֲבָצְלוֹת-נְהַר צְפוֹת
עַל פְּנֵי פְּרָקֵט הַמְרַצְפוֹת
בְּקוֹטִילִיוֹן, קְדָרִיל, מְזוֹרְקָה⁽¹⁾
בְּהֵם אֵת צִי שְׁמֵלוֹת-הַצָּחוֹר
הַשֵּׁיט שְׁחוֹר-פְּרָאקִים סְחוֹר וּסְחוֹר.

וְאֵז, כְּהַתְּגַלוֹת-הַפְּתַע
שֶׁל שְׁבִיב-זָהָב מִבֵּין סִיגִיו,
כִּי־הַלוֹם קוֹרֵץ בְּלִי רְתַע
מְסֻגוֹר-פְּחָם אֶל מְשִׁיגִיו
הַהִמוֹמִים מְגִיל וְאֲשֶׁר
וּמִנְדִּיבוֹת שְׁעַת-הַכֶּשֶׁר
שׁוֹזְפוֹת עֵינֵי פִיטוֹן צְעִיר
בֵּין תְּפָרְחוֹת עֲלָמוֹת הָעִיר
שְׁכִי־ת-חֲמֵדָה, חֶרְסִינַת-סָבֵר⁽²⁾
שְׁבָהּ, בְּאַרְח מוֹחְשֵׁי
זוֹכָה הַלְפֵי הַנְּשִׁי
לְמִסְטֵרְפִיס וּלְשִׁדְּבֵר⁽³⁾

אותן יכתיר כאן כל שופט
בתאר "יצירת מופת".

תולדות הליריקה גדושות הן
בתחרות הקיטשרונות
של גרפומנים בלי בושות (אין
מחסור בזן זה בו נמנות
שפת המליצה הסכרינית
הפרחונית-אלכסנדרנית
ושפת השמאלץ שלקוקו
שר בסגנון הרוקוקו
על אפרודיטה והלנה
ש"שפתיהן דבדבנים"
ו"גון לחן פשושנים"
ועוד פלצנויות כהנה
בהן הכל תלוי בטיב
נפחו של הסופרלטיב...)

אך בנטליה גונצ'רובה
- זה שמה של יעלת-החן -
עולים ההוד, השיק, הגבה
וכל תו-נוי שיבחו
באינונטר מעלותיה
מרגע זה במבטיה
של עין אותו פיטן נלהב
(וכצפוי - כבר מאהב)
על כל נמלציות הטריפים
של תאורי יפעת נשים
שחוקי בנאליה ונדושים
כקלישאות סטראוטיפים
של פטר רובנס או פרנץ האלס⁽⁴⁾ -
והוא מזמין אותה לואלס.

מה מתרחש בלב נטליה
בעוד אותו סטרטג נוקט
מתקפת-עז בלפיתת-טאליה
אגב רחוף על הפרקט?
האם הלהט הפואטי
קוסם לה כתבונה לפתי
או כלום רומז לה לבבה
כי באותה האהבה
טמון כבר זרע הטרגדיה
שקללת יפיה תמיט
על ברוך המוזה השמימית
ותעסיק את כל המדיה

בְּסִבּוֹת הַרְצַח הָאֵלִים
מִמֶּשׁ מֵאִזְ וְעַד הַיּוֹם?

תַּעֲלוּמָה זֶה - אֵין פּוֹתֵר לָהּ
וְלֹא הִיָּה לָהּ כְּבָר גַּם אִז.
הַהִיסְטוֹרִיוֹן אֲמַנֵם חוֹתֵר לָהּ
אֲבָל נִתְקַל בְּאֶפֶל עֵז
שֶׁל עֲרַפְלֵי הַלֵּא-יָדוּעַ
שֶׁכֵּל הִ"לְמָה?" וִ"מִדּוּעַ?"
פְּשׁוּט טוֹבְעִים בָּם בְּתַהוֹמָה
שֶׁל דֶּרֶךְ גָּבֵר בְּעֵלְמָה.
אֵךְ הַקּוֹרָא, סִקְרָן כְּלִיד,
רְתוּק כִּלּוֹ בְּצִמְאוֹן
אֶל סוּד חִידַת אוֹתוֹ גְּאוֹן
שֶׁמְעֵטִים כְּמוֹתוֹ בְּחִלָּד
זְכוּ שְׂכָד, בְּסַעַר חֵם,
תִּשְׁק הַמוֹזָה עַל מִצְחָם.

וְהוּא, בְּלֵהֵט וִירְטוּאָלִי
כְּאֵן מַעֲלָה אוֹתָם בְּאוֹב
כְּמוֹ בְּסִיאָנִס סְפִירִיטוּאָלִי:
כִּי־צַד הַפְּלִיאֵי לְאֶהֱב
פְּסֻגַת הַרְהֵב הָאֶסְתֵּטִי
וְשִׂיא הַלְהֵב הַפּוֹאֵטִי -
שְׁנֵי הַכְּכִים פּוֹלָאֲרִיִים,
שְׁנֵי מוֹקְדֵי-אֵשׁ סוֹלָאֲרִיִים
שְׁזָה אֶת זֶה סְמָאוּ בְּזֶה־ר
אֵךְ זֶה אֶת זֶה סוֹפֵם לְשׁוֹרֶף
בְּפִטְלִיזִם בּוֹ יִטְרֶף
הַיִּצָּר, בְּגִיחוֹ מִסְהֵר-
הַ-⁽⁵⁾comme il faut הַמְעַמְלָן,
אֶת כָּל הַעֲכָבוֹת כְּלָן...

אוֹלָם כְּעַת - הַכֵּל עוֹד טָרָם,
הַכֵּל לִפְנֵי. הַהִפְלָגָה
שֶׁל אֶהְבָּה יוֹצֵאת לְדֶרֶךְ
עוֹד אֵין בָּהּ שְׂמֵץ דְּאָגָה
וְהַעֲתִיד נִרְאָה לְבִטַח
וְרֹד כְּלָחִי בֵּת גּוֹנְצִ'רֹב
וּמִזְדֵּה־ר כְּמוֹ הַפּוֹאֵט הַ-
לוֹחֵץ אוֹתָהּ קְרוֹב-קְרוֹב
אֶל דֵּשׁ הַפְּרָאק שֶׁלּוֹ כְּפָרַח
מִבְּלֵי לְזִכֵּר כִּי הַשֵּׁטָן
שְׁזָדוֹן לְבוֹ צוֹנֵן כְּקֶרַח
רוֹאָה בִּיקוּד אֶהְבְּתָן

שֶׁל נְשָׁמוֹת תְּמִימוֹת כְּאֵלֶּה
זוּג קְרִבְנוֹת הָעֲשׂוּיִים
רַק לְסִפֵּק לוֹ חֹמֶר-גָּלִים
לְנִסְוִיִּים בְּנִשְׂוִאִים...

* * *

וְהֵם נִשְׂאוּ, אֲבִיר-הַפִּיט
וְאוֹתָהּ וְנוֹס מוֹסֵקְבֵּאִית
וְיָד בְּיָד הַקִּימוּ בַּיִת
בְּחִסּוֹתוֹ הָאֲבֵהִית
שֶׁל כְּבוֹד הַצָּאֵר אֲשֶׁר יַחַל שָׁם
כִּי פִיטְנָנוּ יַעֲצֹר
מְקֻשֵׁי-עֲרָפוֹ וְכִי יַחַל שָׁם
לְהִיּוֹת לוֹ לְמִשׁוֹרֵר-חֲצֵר...

שָׁבוּ, אַחַת-עֶשְׂרֵה שָׁנוֹת קָרִי
וּשְׁנוֹת מְרֻדוֹת, בְּטָרִם צְפוֹת
עֵנֶק-הַשִּׁיר שׁוֹצֵף-הַמְרִי
בָּהּ, בְּיָפָה שְׂבִיפּוֹת,
גְּלָה סְבִיבוֹ שְׂפָעָה, לֹא קָרַט,
שֶׁל סָחִי וְדָחִי בְּכָל אֶתֶר
וּבְלִי רַחֵם מִתַּח בְּקִרְתֵּךְ
עַל רִקְבוֹנוֹ שֶׁל הַמִּשְׁטָר:

עַל אֶרֶץ רוּס שְׂאֲכָרִיָּה
בְּצִמִּיתוֹתֶם הָעֲבָדוֹתִית
הֵם אוֹת-קֶלוֹן לְפִגּוּרִיָּה
שֶׁל שׁוֹשְׁלֵתָה הַמְּלֻכּוֹתִית
הַמִּתְהוֹלֵלֶת יוֹם וְלַיִל
בְּמִשְׁתָּאוֹת הָעֲצָלָה
בְּעוֹד חֲשֵׁכֶת-יָמֵי-בִינִים
עֵמֶק בִּיּוֹן-הַמְּצוּלָה
שֶׁל בְּעָרוֹת, נוֹוֹן וְעֵנִי
הִיא פֶת-בָּגֶם וּמִנֵּת-חֲלָקִים
מִכֶּתֶת-הָעֶשֶׂק שֶׁל מִלְּיוֹנִים
שֶׁשׁוּד מְלָכִים כְּשׁוֹט מְלָקִים.

עַל סִבָּךְ רִשְׁתָּהּ שֶׁל הַפּוֹלִיטִיקָה
הַחֲשֵׂאִית, שְׂהֲטוֹרֹר
וְעֵנִיִּי הָאֵינְקוֹיזִיטִיקָה
לְכָל בֵּר-לֵב נִכְסֵף לְדָרוֹר

כְּבִמְרִידַת הַדְּקַבְרִיסְטִים⁽⁶⁾
(בְּהֵם רָעִיו שֶׁל הַפִּיטוֹן)
נִקְטוּ בְּשִׂמְחָה כָּל אֲקֻט סְדִיסְטִי
- תְּלִיָּה, גְּלוּת וְשִׁכְמוּתוֹ -
לְבַל יֵצֵת שׁוּם גֶּחַץ וְרֶשֶׁף
שֶׁל דִּין-אֶמֶת וְכְבוֹד-אָדָם
בְּעוֹד הַצָּאֵר חוֹגֵג בְּנִשְׁפָּה
שֶׁל ווֹדָקָה אֶת שְׂפִיכוֹת-הַדָּם.

וְעַל סְתִימַת פִּיהֶם שֶׁל אֱלֹהִים
הַמְתַּעֲקָשִׁים, עַל אֵף עֲנֻשָׁם
שֶׁל גִּזְרֵי תְּלִיָּה, גְּלוּת אוֹ כְּלָא
מְטַעַם מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם -
שֶׁהַמְשַׁכֵּיל בְּעַת הַהִיא שָׁם
לֹא יִחְרִישׁ וְלֹא יִדָּם
גַּם אִם סוֹפוֹ הוֹדָאִי שָׁם
הוּא אוֹ סִיבִירִיָּה אוֹ גְּרֵדוּם.

* * *

אֲבָל הַצָּאֵר - לֹא רַק אֶת צִפּוֹן
הַסִּיסְמוֹגֵרָף שֶׁשָּׂמוּ שִׁירָה
שָׁבוּ קִצָּה יוֹצֵא-הַדָּפּוֹן
שֶׁל שׁוֹשְׁלֵתוֹ הַמְזִהִירָה
כְּבָר מְנַבֵּא כְּכֹתֵב עַל טִיחַ
קִיר הַיְכָלוֹ שֶׁל בִּלְשֵׁאֲצֵר,
לֹא רַק אוֹתוֹ אֵינּוּ מְצַלִּיחַ
לְקִרְאָה בְּרוּרוֹת, כִּי אִם - מֵה צָר -
גַּם אֶת טְבָעוֹ נְחוּשׁ-הַמְצַח
שֶׁל מְשׁוֹרֵר-אֶמֶת שֶׁלֹּא
יֵאוֹת לְשׁוּם אֲתֵנָן שֶׁל בְּצַע
כְּמַחִיר לְהַשְׁתַּקֵּת קוֹלוֹ
הַמְקַטְרֵג בְּצִלֵּל אֲרִסְנִי
עַל הַמְמָשֶׁל וְחֻטְאִיו
וְכִזְמִיר הָאֲנֵדְרִסְנִי
לֹא יִתְפַּתֵּה לְכְלוּב-זָהָב
בּוֹ יִהְיֶה לְמַרְיוֹנְטָה
וְלְמְשׁוֹרֵר-חֵצֵר צִיָּתָן
שֶׁל מְלֶדֶד סִין - וְכֵן, לְפִתְעַ,
גִּזְרֵי גְלוּת עַל הַפִּיטוֹן.

אֵךְ הַגְּלוּת - רְאֵה זֶה פְּלֵא -
בְּמִקּוֹם לְשִׁבְרֵי אֶת הַמְּגִלָּה

רק מחשלת כמין פלד
את קשי-ערפו, כי לא מוג-לב
הוא כור-הגעש הוולקני
שבעורקיו חומר דמו
של הנסיך האפריקני,
סבה הפרא של אמו.

הא, הוד-מלכות של סבא-רבא
אקזוטי זה ויפי דמותו
אותם ספרה לו נינייה, (7) באבה (8)
זו שלטפה בילדותו
את תלתליו דמויי התיל
(אותם ירש מסב-האם
כמו את עבן של השפתים
הנגרואידיות אף הן),
היא אומנתו הפרבוסלבית
שפרישתה של סאגה זאת
לו, בקולה, חמדת-לבב היא
בעוד אֶזְנוֹ בַּה אַחוֹזוֹת
בַּחֲבִלֵי-קֶסֶם, בַּס מְטַמֵּיעַ
בן-טפוחיה הקהוט
- עם כל מלה יוצאת מפיה -
את סוד הדם והזהות.

הא, איך צונחים פתותי השלג
בחוף כמטר פלומות צחורות
מכר פרום, עת מתנחשלת
סופת-אימים, ואיך קורות
אותו נסיך שחור-עור-נעין
הולמים בילד כמין יין
כמו חש הוא כי גם בו, הנה,
שוצף אותו ה-D.N.A...
כך מגלה הלב מנין
ירש הוא את הלמות קצבו
שבעלצו ובעצבו
מעיד כי דם איננו מים
וכי מזגו של כל מוצא
כמו משתכפל בצאצא...

והיא, הנינייה, מספרת
לאלקסנדר הפעוט
בלאט, לנגה אח מבוערת
בגחלים משפעות

הבהוב וחם, כיצד זה פיוטר,
גדול מלכי רוס, זכה בחטר
מגזע נסיכי חבש
אשר בשבי-אויביו נחבש
אי שם באפריקה דומני
לפני כמעט מאה שנים
בידי גדודיו הפולשנים
של השלטון העותומני
שאת אותו בן-כוש הקט
נתן לפיוטר כמתנת.

היה זה במיכילובסקויה,
נוה הוריו של הפיטון.
- "מתנת?" סח סאשה, "שטו טקויה?"⁽⁹⁾
מאימתי אדם נתן
מאיש אחד לאיש אחר כאן
כמין מטבע לסוחר כאן,
כמין תקילין, כמין טבין?
פרשי לי, נינייה, לא אבין."
- "מאימתי?" שאלת, ילד?"
עונה לו נינייה, בחיוד:
עגום שיש בו צל-שיוד:
לכל העשקים בחלד,
"מיום שהחזק כופה
את שלטונו על הרפה..."

על כך, על החלש ורע לו
מרשעותו של האלם
שכלי-משחית לו ושררה לו
בהם תמיד מנצח סבלם
של כל מפי חמס ועול
כמו בממלכת הצאר פאול
או אלקסנדר האשמאי
או גם אחיהו, ניקולאי -
על כך יתריס הילד סאשה
בבגרותו, לבלי חשך,
אף יעורר עליו בסך
חצר-מלכות שלמה שחשה
מה חתרני הוא צליל ניבו
(אף אל נקדים את שיבוא).

כִּי כָּאן, בְּעוֹד עֵינֶה נִתְקַלֶּת
 בְּאוֹבְרֵטוֹרָה לְבִכּוֹ
 שֶׁל סֵאשָׁה, זוֹ הַמַּתְגַּלְגֶּלֶת
 בְּדַמּוֹת דְּמָעָה עַל צַחוֹר לְחִיו,
 כְּבָר מַחְלִיפָה לוֹ נִינְיָה טוֹנִים
 וּמְרַעֲיפָה לוֹ מְגִטוֹנִים
 שֶׁל מִין צְבָעוֹנִיוֹת פְּרוּעָה
 כִּיפִי בְּדִיו שֶׁל דְּלִקְרוּאָ: (10)
 "וּבִכּוֹ", כֶּדָּהּ הִיא, "סִקֵּר אֶז פִּיוֹטֵר
 אֶת הָאֲתִיוֹפִי הַקֶּטָן
 אוֹתוֹ נָתַן לוֹ הַשְּׁלֶטָן
 בְּאַרְמוֹנוֹ עֲתִיר הַקֶּטָר
 וְשֵׁשׁ, בְּבֹאס, בְּמִלּוּא קוֹלוֹ:
 'אֶקַּח אוֹתוֹ. מִדּוּעַ לֹא?'

"כִּי סֵבֵא-רַבָּא שְׁלָדָה, סֵאשָׁה,
 הִיָּה קְרִסְבִּיץ (11) לֹא קֶטָן,"
 הִיא סַחָה לוֹ (וּכְבָר רוֹאָה שָׁם
 אִידָּהּ מִתְמַגֵּנֵט בְּהַ מְבֶטָן
 הַחֶם שֶׁל שְׁתֵּי עֵינֵי הַיְלָד
 בְּהוֹ יוֹקֶדֶת כְּגַחֶלֶת
 אוֹתָהּ קְרִינָה כְּמַעֵט דְּתִית
 שֶׁל אִישׁ-הַפִּיט לְעֵתִיד),
 "אֲדָנוֹת נְסִיף הִיָּתָה בּוֹ, נַעַם
 וְכָל גּוֹפּוֹ - הַדְּרַת מְבִנָּה
 חָטוֹב כְּפֶסֶל שֶׁל הַבְּנָה
 שִׂיד-אָמֶן גְּלֶפָה בְּתֵאֵם
 שֶׁל 'עֵז כְּכִפִּיר וְקַל כְּצִבִּי'
 וְכָל זֶה נִתְבַּזְּבַז בְּשִׁבִּי."

הַיְלָד מֵאֲזִין לְנִינְיָה
 וּכְבָר, בְּלֹא יוֹדְעִין, קוֹלֵט
 כִּי שוֹם שְׂבִיָּה אֵינָה אַכְסִנְיָה
 יָאָה לְרוּחַ בְּהַ נְגִלִית
 זְקִיפּוֹת קוֹמַת אָדָם צְמֵא-חֶפֶשׁ
 בְּפֶרֶט פִּיטוֹן הַבָּא לְסַחֵף אֵשׁ
 כְּפֶרוֹמְתָאוּס שְׁגִנְבָה
 מִזֶּזֶס מַעֲצָם אֶהְבָּה
 שְׁחָשׂ אוֹתוֹ גִּנְבַּ מְפֹלָא אֶז
 לִיצִיר-כְּפִיו, הוּא בֶן-אַנוּשׁ,
 גַּם אִם נִגְזַר כִּי יַעֲנֵשׁ
 הָאֵל אוֹתוֹ בְּפֶרֶץ-כַּעַס

וּכְפוֹת-צוּק-סָלַע יִצְמִידוּ
לְעֵיט הַנוֹקֵר כְּבִדּוֹ.

אֲדָּ אֹמְנָתוֹ בְּנַחַת סָחָה
עַל סַבְא-רַבָּא שְׁלוֹ כָּכָה :
"אֲבַל הַצָּאֵר הַבֵּינָ שְׁוִי
וְשַׁחֲרָהּוּ מִשְׁבִּיּוֹ."

וְכֹאֵן, מִרְגַע בּוֹ נִפְרָשֶׁת
עַל גּוֹרְלוֹ, מִבְּלִי לְחַדֵּל
לֹא מִחֲבָה וְלֹא מִחֶסֶד
כְּנִפּוֹ שֶׁל פְּיוֹטֵר הַגְּדוֹל
הַמֵּתִהֵדֵר בּוֹ בַצְבוֹר גַּם
בְּשׁוֹב הַמֶּלֶךְ פֶּטְרִבּוֹרְגָה
מִרְקִיעַ שָׁמׁוֹ הַטּוֹב פְּלָאִים :
'פְּרִינֶץ חֲנִיבֵעַל אֵיבְרָהִים'.
וּכְבוֹד הַצָּאֵר, בְּהוֹד וְרַגַע,
כְּסִנְדֵקוֹ, בְּטָקֶס רַב
בּוֹ נוֹכְחִים גְּדוּלֵי שְׁרִי
אֶף מִטְבִּילוֹ בְּסִינְגוֹגָה⁽¹²⁾
שְׁבָה הוֹפֵךְ הוּא מִפְּאֲגָאן
לְפָרְבוֹסְלֵבִי מְהֵגֵן.

חֲבַת הַמֶּלֶךְ כְּמוֹ הַכְּרִיזָה
עַל עֶצֶם אֵי-גִזְעוֹנוֹתוֹ
מִשְׁשַׁלַח אוֹתוֹ פְּרִיזָה
בְּמִמוֹנֵו וְחִסּוֹתוֹ
לְאֶקְדָּמִיָה הַצְּבֹאִית בָּה
צָלַח כּוֹשׁוֹן זֶה, כְּלֵהִיט בָּה,
אֶת כָּל תְּלֵאוֹת הַמְּבַחֲנִים
עַד דָּרַג סֶגֶן-תּוֹתְחָנִים
(אֲדָּ גַם כְּבֵשׁ בְּכֶשֶׁר טָקְטִי
בּוֹ לֹא נִתֵּן כָּלֵל לְהַפְרִיז
אֶת לֵב יְפֵהפִיּוֹת פְּרִיז
עַד שְׁנוֹכַח בְּאַרְחַ פְּרִקְטִי
כִּי גַם לְשִׁסָּר בְּכוֹר-שֶׁטֶן
אֵין שׁוֹם קְבִיעוֹת בְּמִטָּתוֹ).

- "הוֹ מַחְלִיפּוֹת, " רִטֵּן בְּמָרִי,
"בְּכָל מִטָּח, כְּכֹלוֹת חֲמוֹ,

גם את קליבר קנה-הירי
וגם את התותחן עצמו..."
וכך ארע ששעל-שעל
גמלה בנפש חניבעל
תחושה כי עתידו פרוס
רק בחיקה של אמא-רוס
שבה, בלב גדוש-צפיות, ער
לסכויי מעמדו
בשרותו של איש-חסדו,
הלא הוא באטיושקה צאר⁽¹³⁾ פיוטר,
קנה כי חרף שחור גונניו
יאיר לו המזל פניו.

"וכך היה, " אומרת נינה
ליד הרתוק בלו,
"הוא לא נדון ללחמא עניא
אבי-סבך זה, לא ולא,
הוא רק טפס לו מעלה-מעלה
בדרך-הפקוד והלאה
כל נגף מדרך הסית
ואף נשא אשה רוסית
(שנכדתם, ילדי - חשוב נא
על פרי אותו זוג כשר -
היא לא אחרת מאשר
אמך, נדין'דה אוסיפובנה,
שדמיונד לאב-סבך
הוא אות לכך והוכחה)..."

כן, כך, בספיץ' גנאלוגי
אקזוטי זה, שדי מפךך
הוא תאומו הפדגוגי
עם רף גילו של ילד רך
- בפרט בתחום האינפורמציה
על תכפותה של הרוטציה
בה מחליפות בנות דור פרוץ
ב-France בן-זוג בין סטוץ לסטוץ -
סופג הזאטוט כגשם
באדמת-קלץ חרבה
מאומנתו החביבה
את להטה של המורשת
בה דם אותלו יריצו
מילדותו עד מר קצו.

אֵד כְּלוּם נִבֵּא לוֹ לֵב הַצּוֹצִיק
בְּשִׁפְתַי פְּחָדִיו הַבְּעוֹתִית
לוֹא גַם קָרְטוֹב זְעִיר, קְמֻצוֹצִיק
מִן הַצִּפּוּי לוֹ בְּעֵתִיד?
וּכְלוּם אוֹתוֹ מִנּוֹן-הַיִּתְרָה
שֶׁל רְגִישוֹת, עֵמֶק בְּסִתְרָה
כָּל תַּכְסִּיסֵי הַמְּגִנָּה
שֶׁל פּוֹזֵת-dandy בֵּת אֶפְנֵה
אוֹנִיגְלִינִית כְּזֹאת, בִּירוֹנִית⁽¹⁴⁾
שְׁבֵה יִסּוּהַ זֶקֶן לְחַיִּיו
פְּגִיעוֹת שֶׁל יָלֵד, כָּל חַיִּיו
בְּמִסְכַּת-לְגִלּוֹג אִירוֹנִית,
לֹא יִזְהִירוֹנוּ כְּבָר עֵתָה
מִמְצוֹאֵיזִם-בְּפִרוּטָה
שָׁבוּ, בְּשִׁטּוֹת שְׂאִין כְּמוֹהָ
יִפִּיל עֲצָמוֹ בְּמוֹ יָדָיו
אֲגַב טְפוּס עַל עֵץ גְּבוּהָ
שְׂאִין לְרֹדֵת מִבְּדָיו
כְּאֲבִשְׁלוּם לְכוּד בְּשׁוֹבֵד-
אֱלֹה בֵּין אֶרֶץ וּשְׁמַי-אֲבָד
שֶׁל פְּרָעֵנוֹת, לְשׁוּם אֶתֶר
מִלְבֵּד שֶׁל מוֹת מִיִּתְרָה?

עַל שְׂאֵלוֹת כְּאֵלוֹ אֵין לוֹ
לְבֹן-זְמַנְנוּ כָּל סִכּוּי
לְמִצָּא תְּשׁוּבָה, כִּי מִי יִתֵּן לוֹ
אִם פְּסִק-אֲשׁוּם אוֹ פְּסִק-זְכוּי
לְכָל שְׂיָד לָהֶם בְּדִרְאָמָה
אִם כְּבָר קוֹ"ף-עִי"ן-ה"א שְׁנוֹת "לְמָה?"
מֵאֲזוֹ טְרוּף אוֹתוֹ דוּ-קָרֵב
כְּאֵן חוֹצְצוֹת בֵּין כָּל חוֹקְרָיו
הַעֲדָכְנִים וּבֵין יְמִינוֹ
וְרַק בְּאוֹב כְּאֵן מַעֲלוֹת
כָּל נִפְשׁוֹתָיו הַפּוֹעֵלוֹת
שְׁכָבֵר מִזְמַן שְׁבָקוֹ וְאֵין הוּא
אֶלָּא מְקַבֵּץ סְבָרוֹת (וְעוֹד
בְּעֵרְבוֹן מְגַבֵּל מְאֹד)?

כִּי אֵיךְ בְּכָלֵל נִפִּיק תּוֹעֵלֶת
מִבְּרַק שְׁכָלָם הַמְּנַסָּה
שֶׁל נִתְחַנְּנִים וְחֻכְמֵי חָלָם
שֶׁלֹּאחֵר הַמַּעֲשָׂה

אם עד היום עוד לא הועילו
כל פלפולי-בדיעבד
ושאר תמיהות "האם" ו"אלו"
למי שכבר מזמן אבד
כטרף לעקשות נצחת
שאף כיום אינה נסלחת
ואם על מות גאון קטול-איד
שחוק-הגורל מפטיר: "too late"?

ומה, בעצם, מה נותר לו
ללב נחמץ, רחוק מבוז
אך לא מזעם על בזבז
נסיך-המוזה שהכתר לו
אם הוא עצמו, בסער דמיו
קפח אותו בדמי נמיו?

מה שנותר הוא פנוראמה
של נוף שדה-קטל ריק, נושן
בו אין כבר דם ואין עשן
רק זכר צללי הדראמה
בה בלי שרק וכחל-אפור
עולים פרטיו של הספור.

* * *

והספור כדלהקן הוא:
כבר בעודו כבן ט"ו
נכר בסאשה זה כי לן הוא
כמיו אנקראון שובב
עם בנות-השיר וכבר יוצא לו
בבית-ספרו, צארסקויה סילו,⁽¹⁵⁾
שם של ממזר וארכי-לץ
שהממסד עוד יתפלץ
גם בשנים אשר תבואנה
מתחמוגי קנדסותו
העתידים לעשותו
לשד משחת שעוון ה-
נון-קונפורמיזם החצוף
דבק בו כדבורה לצוף.

אבל הצוף - מריר פלען
היה לחך חצר הצאר
שחיש הבינה מה המען
אליו בונה, מטוח קצר,

בְּעוֹקְצָנוֹת לֹא-מִתְנַצֵּלֶת
סְאִטִּירַת-לְחִי מְצַלְצֶלֶת
בְּכָל חֲרוֹז וְנִיב פְּחוֹז
אֲשֶׁר שֵׁלַח כְּחֶץ שְׁחוֹז
מִקְשֶׁת שְׁנִינּוֹתוֹ הַקְּרִיטִית
שֶׁל פִּיטִינּוֹ הַצְּעִיר
שֶׁכֵּל מְטוֹחַ שְׁלוֹ הַעִיר
בְּרוֹס כְּלָה רְגִשָׁה פּוֹלִיטִית
שְׁבַעטִיָּה מִיַּד זָכָה
לְגָלוֹת לְדָרוֹם הַמְּמַלְכָה.

אֵד דִּין גְּלוֹת - שְׂדִין אֶסוֹן הוּא
לְכָל עֶקוֹר מְשֻׁרְשָׁיו
גְּלָה לְסֵאשָׁה כִּי חֶסֶן הוּא
הַרְבֵּה יוֹתֵר מְשֻׁחָשֵׁב
וּכְבוֹד הַצָּאֵר אֲשֶׁר הִדְף כָּד
אֶת הַמְּשׁוֹרֵר חֲצוּף-הַדּוֹקָא
מִבִּירְתּוֹ, הִיָּה אָנוֹס
לְהִנְכַח כִּי אֵין לָנוֹס
מִן הָעֵבֶדָה כִּי גַם הָרוּחַ
וְלֹא רַק מְלֶךְ רַב-עֲצָמָה
יֵשׁ לָהּ חֲקִים מְשָׁל עֲצָמָה
וְנוֹגְדִים שִׁינְבִירוֹהַ
גַּם אִם יוֹשֵׁם עָלֶיהָ סֵד-
עֲרִיצוֹתוֹ שֶׁל הַמְּמַסָּד.

שֶׁכֵּן פִּתְגָם רוֹסִי פּוֹלְקוֹרִי
הַמְּשִׁיל גְּלוֹת כְּזֹאת כְּבָר אָז
בְּלִגְלוֹגוֹ הָאֶלְגוֹרִי
לְדָג מְטַבֵּעַ, כְּעֵנֶשׁ עֵז,
אֵד לֹא בִשְׁמֹן הַמְּרִתַח בָּהּ
בְּמַחְבֵּת שְׁנַחֲרָד בָּהּ
בְּשָׂרוֹ הַמְּטַגֵּן בָּחַם
לוֹהֵט כְּאֵשׁ הַגִּיהֵנוֹם -
כִּי אִם בְּסוֹג אַחֵר שֶׁל עֵנֶשׁ :
גְּזֵרַת טְבוּעַ בְּמִצּוֹלוֹת
מִים רְבִים, כְּלוֹמֵר לְכָלוֹת
בַּיָּם בְּמִקּוֹם בִּיקוּד חֲרוֹן-אֵשׁ
(מֵה שְׂאִינְנוֹ עֵנֶשׁ כָּלֵל
לְדָג , הַשֵּׁשׁ לְטַבֵּל בְּגַל...)

וְכַד אֶרֶע שְׁגִז־הַמְלֶךְ
בְּמָקוֹם לַחֶסֶם לֹו מְחֻסוּמִים
הוֹצִיא מֵתֵק מֵעַז לְהֶלֶךְ
אֲשֶׁר גָּלָה נוֹפִים קְסוּמִים.
שָׁכַן, אִם דָּג אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ פֹּה
בְּגִז־טְבִיעָה לְהַעֲנֵשׁ פֹּה
כִּי יָם וַיְמִים בְּשִׁבִילוֹ
הֵנִם הָאֱלֹמֶנֶט שְׁלוֹ -
יֵשׁ לְשַׁעַר, כְּקַל וְחֹמֶר,
כִּי לֵב-פִּיטוֹן, בּוֹ נִרְשָׁמִים
בְּעֵט-חוֹשִׁיוֹ שְׁלַל-רְשָׁמִים
הַמְּנַצְחִים בְּנִיב וְאֹמֶר,
אֵף הוּא, עִם כָּל רְגוּשׁ קְלוּט
הוֹפֵךְ גְּלוּת - לְהַתְגַּלוּת.

אֵיךְ בְּעֵלִיל, כְּלוֹמֵר בְּפַעַל
זֶה מֵתְחוֹלֵל כְּמִין מְקַסֵּם
אֱלֹפִימִי, בּוֹ הוֹפֵךְ הַכְּהֵל
(אוֹ טוֹב מְזָה לּוֹמֵר : הַסֵּם)
שֶׁל עַז הַדְּחָף הַמִּימְטִי
לְשִׁכְרוֹן שֶׁל טְרַאנְס פּוֹאֲטִי
בּוֹ מִמְרַתֵּף הַתַּת-מוֹדַע
פּוֹרֵץ בְּלִי חֹק וּבְלִי מִדָּה
שִׁמְפּוֹן-הַלִּירִיקָה בְּשִׁצָּף
יֵינִי כְּזֶה, בּוֹ שׁוּם מְכֻשׁוֹל
לֹא יַעֲצֵר כְּאֵן שׁוּם נְחֻשׁוֹל
שֶׁל רְגֵשׁ, שֶׁל חֲרוּז, שֶׁל קֶצֶב -
חִידָה זוֹ, גַּם טְפָה מֶלֶג,
עוֹד לֹא פֶתֵר שׁוּם פְּסִיכוֹלוֹג.

אָבֵל עֲבָדָה : כְּדָג בְּמִים
- בְּמָקוֹם שְׂדֵם-לְבוֹ יִקְז -
גִּמֵּעַ שֵׁם סַאשָׁה, צְמַא-עֵינִים,
יָפִים שֶׁל קָרִים וְשֶׁל קוֹקֹז
וְאִם קִנְיָה הַצָּאֵר לְשִׁבֵּר אֶת
עֲזוֹת-מְצָחוֹ, הִרִי תַגְבֵּרֶת
שֶׁל נוֹף הָרִים וְנוֹף אָדָם
הַנְּסַפְּגִים כְּיִיִּשׁ בְּדָם
לְבַתָּה בּוֹ אֵשׁ מְרַדּוֹת לוֹהֶבֶת
אוֹתָם הַסִּיקָה פְּרַאוּתָם
שֶׁל רְכָסִי-עַד בְּזִקִּיפוּתָם
וּיקוֹד תְּשׁוּקַת אִשָּׁה אוֹהֶבֶת.

הלא קסמי הוי ונוף,
נהר ונהר, עראי וקבע,
לעד לא יתרפסו לחנף
לשום שליט מלבד לטבע
ואין ליער או מרינה
לא צאר עריץ ולא צארינה
וחצף-קצף צליל מפל
אין על שיריו צנזורה כלל
וכשמדהיר פיטון חם-מזג
רמז שועט במרחבים
שיריו פורצים כפוכבים
משחור לילם, ואין שום נזק
של שום רוזן שיבעיתו
לבלם את פיו או את עטו.

וילל הרוח הנושבת
כצוחתו של עיט-פסגות
ולחט מדורות השבת
שחברותיו לא נסוגות
גם בגיחו מן המצר עם
עדת מורדים מול חיל-הצארים
המתאמץ לכף על עז
על הקרימצי'אק ובו-קוקו -
כל אלה לא רק לא הדבירו
את קשי-ערפו של הסורר
כי אם חברו בו, במשורר
למין קלחת בה הגבירו
את דם מורשת יחוסי
של חניבעל, אב-הסב...

ובקלחת הרותחת
רקחה המוזה בלי לאות
כמו בבבלמוס של שד משחת
שיאים של יפי ומלאות
ואת יקרת שמעו הגדילה
בזכות רוסלאן וזכות לודמילה
ושלל שירי קוקו יוקדים
ו"האחים השודדים"
וימען בחציסראיי עם
תחלת "אוניגין" שתוסיף
תוך ח' שנים אל האסיף
שכל כלו מתנת-שמים,

עוד הוכחה כי גם גלות
אין בה, שירית, הכרח גלות.

* * *

נו, וכעת - שנוי אדרסה⁽¹⁶⁾
בצו-מלכות חדש: תחלה
לקישינגב, אחר - אודסה
ושוב ושוב גזרת גולה
שכן אותו enfant terrible⁽¹⁷⁾
שוב מכדרר עצמו ב-drible⁽¹⁸⁾
מהתפתשות להתנגשות
במסכמות ובקשות:

תחלה מוצאים כלבי-הצייד
של הצנזורה, בפתחם
את מכתביו תוך רחרוחם
הבלשי סביב איש-הפיט,
כי יש בו נגע סכנה
של אתיאיסט בלי תקנה
ולאחר-מכן מצמיד שם
כבוד הרוזן וורונצב,⁽¹⁹⁾ (מי
שממנה היה רשמית שם
על הגולה הערמומי)
עקוב על טיב מדות הטהר
של רוזנתו יפת-התאר
אשר מתחת לאפו
כה התעמקה ("superbe! chapeau!")⁽²⁰⁾
בשירתו של הבלעל
אשר גם הוא - יש הוכחות -
שם העמיק בה לא פחות
עד כי בתפס אותו הבעל
הרחיק, כגמול מעלליו,
את החתול מן החלב...

וכך אפוא מגיע סאשה
אל גלותו הכי תמוהה,
אל כפר הוריו אליו הוחשה
פקודת הצאר: "אין שום תנועה
מחוץ לכפר הזה מתרת
לו, לעצור שם למשמרת,
על חטא שורות לא נסלחות
לעוד שנתים לפחות".

אֵד חֲרֹף מְעַצֵּר-הַבֵּית
זֶה, הַמְגַבִּיל אֶת חֲרוּתוֹ
(אֵד לֹא אֶת זוֹ שֶׁל שִׁירָתוֹ)
בֵּה מְמַרְיָאוֹת כְּנִפֵי הַפִּיט
אֶל רֹם כְּמוֹהוּ לֹא נוֹדַע
בְּשִׁירַת רוּסְיָה מְעוֹדָה)
מִנִּיב עֵטוֹ יְבוּל רַב-שׁוּי-
וְעַרְךָ: אֶת "הַצּוֹעֲנִים"
וְאֶת "בּוֹרִיס הַגּוֹדוֹנוֹבִי"
וְאֶת "גֶּרֶף נוֹלִין", וּפְנִינִים
מְסַדֵּר-גֶּדֶל כֹּה מְפִתִיעַ
וְסַדֵּר-עֵמֶק כֹּה נִבְצָר
הוֹפְכוֹת שֵׁם בְּלִי רַחֵם עַל פִּיהָ
אֶת קַעֲרַת יְקָרַת הַצָּאֵר
שְׁקִטְנוּתָהּ נִרְאִית פְּתִיטִית
בְּהַתְנַפְּצָה אֶל עֵז שְׁרִטוֹן
גְּדֵלוֹת הַרוּחַ הַפּוֹאֲטִית
שֶׁל הַגָּאוֹן נוֹתֵן הַטּוֹן
שְׁכַל-כֹּל רַק בֶּן כִּיּוֹ הוּא
אֵד כָּבֵד, עַל אֵף כְּבִלֵי הַחֶק
נִשְׂאָ שְׁמוֹ מְעֵלָה, כְּכּוֹכֵב, ו-
תַּהֲלֵתוֹ לְמַרְחוֹק.

וְכָךְ, כְּמִין בִּימָאֵי סְרִדוֹנִי
וּפְטִלִיסֵט לְאִין מַרְפָּא
קוֹבַעַת יַד גּוֹרֵל אִירוֹנִי
עֲמוֹת נִצְחֵי שְׁלֵא יִרְפָּה
מִנְשֻׁמְתָהּ שֶׁל רוּס גַּם הַלָּאָה,
שָׁנִים רַבּוֹת אַחַר תְּמָה
שֶׁל דְּרָאמָה זֹו שְׁאִין דְּגָמָה לָהּ
בְּשִׁירָתָהּ שֶׁל שׁוּם אִמָּה
לְתוֹעֲפוֹת אֵיבָה וְקִרְעַ
וּשְׁלִיפַת סִיף מְנַדֵּן
שֶׁל שָׁר מוֹל שָׁר, שֶׁל אֵשׁ מוֹל קֶרַח,
שֶׁל הַפִּיטוֹן מוֹל הַרוֹדוֹן.

וְזֶה, בְּלִי שׁוּם כְּנִיעַת-קְנוּסָה,⁽²¹⁾
יַחְזֹר תְּמִיד, מְדוֹר לְדוֹר,
כְּמוֹ לְשִׁכְפֵל עֲצָמוֹ כְּנִסַּח
וְקוֹד גְּנֻטֵי שְׁיַחְדָּר
אֶל תּוֹךְ מַחְזוֹר דְּמָה הַלִּירִי
שֶׁל אֶפּוֹפִיָּאָה מְפִלָּאָה

בַּהּ יִשְׁנֶה הַחֶרְקִירִי
שֶׁל עַז הַרוּחַ הַכְּלוּאָה
כְּרִיטוּאֵל-אֵימִים-וְפִלָּא
שֶׁל דָּם נָגַר עַל צְחוּר מִשְׁלָג
שְׁמִשְׁלָמִים עָלָיו בְּכֶלָא
אוּ כְּתֵת-יָרִי אוּ גוּלָאג.

* * *

אֲבֵל נְשׁוּבָה גַם נִשְׁבָּה
בְּמַעוֹן זִוּגְנוּ הַצְעִיר
שֶׁנִּשְׁוֹאֵיו חָלִים כְּשֶׁבַע
שָׁנִים אַחַר שֶׁכָּבַר הָעִיר
אוֹתוֹ שֶׁרְמֹנְצִיק וּבֶן-מַעַל
אֶת זַעַם הַרוֹזֵן הַבַּעַל
עַל כֶּדֶשׁ שְׁבִקְרָנָיו קִשְׁטוּ
כְּשֶׁבְרָשׁוֹתָו נִפְלָה אֶשְׁתּוֹ.

וּבְכוֹ, מִקֶּחַ גְּלוּת שְׁנֵתִים
קָרְאוּ הַמְּלֶךְ לְמוֹסְקָבָה,
מְחֹנָה שֶׁזֶה מִכָּבַר עֶכְבָּה
וְלֹא בְּמַעַט כְּלִיוֹן-עֵינַיִם
הַמְּתִינִן לָהּ הַפִּיטֹן הַשְּׁקוּץ
אֲדָ אֵין אֵלֶיהָ שְׁאִין בַּהּ קוּץ.

כִּי תִנְאִי הַתְּנָה עֲמוּ צָאֲרֵנוּ
עִם הַחֲתוּל, תְּמוּרַת זְבֻדָּה
(לֹא, יְדִידִי, לְצַעֲרֵנוּ,
אֵין אַרוּחוֹת-חֲנָם, עֲבָדָה):
לְמַעַן לֹא יַחְטֵא פּוֹאֵט זֶה
בְּשׁוּם פְּלִטַת-לְשׁוֹן-וְנֵעַט, זֶה
צוּוּ לְסֵאשָׁה סוֹרְרוֹ:
הַצָּאֵר עֲצָמוּ יִצְנְזְרוּ...

וְכָדֶ, מִשְׁפָּל, אָנוּס לְכַף אֶת
רֵאשׁוֹ לְבִכִיר-הַיּוֹחֲסִין
כְּמוֹ הַזְּמִיר עֶשׂוֹק-הַחֹפֵשׁ
בְּזֶהָב כְּלוּבוֹ שֶׁל מְלֶךְ סִין,
שֶׁב פִּיטְנֵנוּ פֶּטֶר בּוֹרְגָה
אוּ לְמוֹסְקָבָה, הַכֵּל תְּלוּי

בְּנֵהָר סִלְתוֹ שֶׁל הַצְּבוּר גַּם
לְכָאן גַּם שָׁם לְשָׁם בְּלוּי
בְּנִשְׁפֵי-חֶשֶׁק וְקִמְפִּינָה
וּלְשׁוֹן-הָרַע וְנִכְלֹלִים
בָּם לְגִבְעִים מוֹזְגִים שְׁמִפְנִיָה
וְלֶאֱזָנִים - רְכְּלוּלִים.
וְכִסְיַח-פָּרָא שְׂאֵפָה
אוֹ שְׁטֶפוֹן-אֶשֶׁד כָּבוֹל-קֵאנָאל
הוּא חֵי פְתָאם עַל פִּי חֶקְיוֹ
שֶׁל עַל ה־comme il faut הַנִּיל.

כֵּן, לְכֹאוֹרָה, עַל פְּנֵי הַשְּׁטַח
הוּא מְסִתֵּגֵל לִ"תִּקְנוֹן":
פִּיטוֹן צִיָּתוֹ, גַּם חֵף מְמַתַּח,
וְגַם פְּקִידוֹן בְּמִנְגֵנוֹן
שְׁבוּז רְעִיו רוֹדְפוֹ עַל כֶּךָ שֶׁ-
הַחֲנִיּוֹק מְכַר אֶת נִשְׁמָתוֹ
לְשֶׁטֶן-הַבְּצַע שְׁנוֹכַח שֶׁ-
נָתַן לְקִנּוּת אֶת בְּכוֹרָתוֹ
בְּמִנְעָמֵי הַקּוֹנְפוֹרְמִיזְם
וּמְחִיר נְזִיד-הָאֲדִישִׁים
שֶׁל סִתְגֵלְנֵי אוֹפּוֹרְטוּיְנִיזְם
הַרוֹאִים דָּם - וּמְחֻשִׁים.

כִּי דָם אֵינוֹ חֹדֵל לְזוּב בָּהּ
בְּעָרִיצוֹת בְּרִבְרִית זֹאת
שְׁעַם שְׁלֵם מְפָקֵר, עֲזוּב בָּהּ
לְשֵׁד גִּדִּים בּוֹזְזוֹת
שֶׁל צָאֵר מְשַׁחַת וְכֹל פְּמִלִּית
עֲלוֹקוֹתָיו גּוֹבוֹת הַמַּס
הַחוּגְגוֹת אֶת בְּקִנְנִלִית
הָעוֹל הַזּוֹעֵק חָמָס.

אֵד כְּבוֹד הַמְּלֶךְ - שְׁלוֹתוֹ כָּאן
שְׁלֵמָה מְרַגַע שְׁרֵתֵק
כְּמִין כְּלָבֵלֵב לְרִצּוֹעַתוֹ כָּאן
מְשׁוֹרְרָנוּ שֶׁהַשְּׁתֵק
כִּי בֵת-שִׁירוֹ כְּבָר לֹא סוֹרְרַת
וְיִקְרָתוֹ בְּמֵלֵא כְּבִדָּה
שׁוּב אֵין בָּהּ גַּח מְסִית לְמַרְדֵּי,
הוּא מִתְבַּרְגֵּן סוֹפְסוֹף, עֲבִדָּה:

הוא מתחנתו, נכסף לנצר
 וכביכול מיסיר ארחו,
 מוליד ארבעת יורשי-נצר
 נוסף על שלל ילדי-רוחו
 ("פולטבה", "בלקין" ו"אונגין",
 "פרש הנחשת", "מלכת פיק",
 "בת קפיטין" ו"סתיו" אלגי
 ועוד רבים שלא נספיק
 אף למנותם) אף מדי פעם
 כמו את עקצו כלום לא החליש
 שוב מעורר עליו את זעם
 חוגיו של ה-snoblesse oblige.

"הוא", זועקים הם, "במסוה של
 ילד-טוב-פטרבורג, נועץ
 חציו בכל חלשה ונפש
 של הממסד, שלרועץ
 לו שירתו עזת-המצח,
 החתרנית, בה מזדלזל
 הצאר ירום הודו לנצח"
 (והם צודקים, לעזאזל...)

כי מסתבר שחרף פחד
 חמת הצאר ואסורו
 חוזר לו סאשה, כך או ככה,
 לאמתו ולסורו
 שכן כפרץ מפל עז-שפץ
 ממרום פסגות קוקז לתהום
 אף כל שירת-אמת פורצת
 מלב פיטון-אמת פתאם
 גם על כרחו של בעליה
 וגם אם בנפשו חיב
 כי ישלם קשות עליה
 במחיר יקר מאד - חיו.

וכאן, כפיס מרקיע
 נפלה לידי דורשי נפשו
 ההזדמנות לבקע בקיע
 בין לבבו ובין ראשו,
 בין קר-שכלו שיש בו כח
 לגבר על אש רתחת-דמו
 ובין חמת חמום-המח
 שהיא אויבו שלו עצמו.

אותה העת זמן העירה
קצין-פרשים מארץ France
ששרמנטיותו העירה
באשת סאשה זיק רומאנס
שאין לדעת במפגיע
עד להיכן אמנם הגיע
אותו הזיק אשר הבזיק
בלי לשער עד מה יזיק
לא רק לעצם האידיליה
(באם אמנם היתה כזאת)
או שמא כבר סבלה עזות
שלמות הרמונית הפמיליה
מדיסוננסים שאכן
צרמו בה שם עוד לפני כן.

נטליה, בת עשרים וארבע
(וכבר אמם של ארבעה)
ידעה תמיד כי חיש יבחר בה
כל ברק-מבט רב-הבעה
של כל גברבר מקסם, שרמנטי
כיעד לאימפולס רומנטי
שכן יפיה הלא-מגבל
הרהיב כל נשף וכל באל
בעוד אישה צופה מנגד
שכור-גאווה על יפתו
אך גם נצלה באש-תפתו
של כל חשש מבגידת-בגד
בעוד חצר הצאר, כעד,
צוהלת משמחה לאיד.

כלום אהבה אותו נטאשה
את מחזרה הצרפתי?
וכלום לא חשה כמה סאשה
גם לשניה אינו מחטיא
במבטו את מבטיה
שבחיוך מתעתע
לא רק אינם קוטעים לזר
כל שביב-סכוי כי אם, מוזר,

אף מַלְבִּים בוּ לְבַלִּי הָרַף
אֶת חֲצֵפְתּוֹ בְּכֹל בְּנִקֵּט
מוֹל חֲנֻחוּנֵי מְדָאם קוֹקֵט
כִּתְּנוּ חוֹמֵד פְּרָגִית לְטָרֵף?
מֵה שְׁבָרוֹר עַד לִיאֵשׁ:
הַגְּבֵרֶת שְׁחָקָה בְּאֵשׁ...

כִּי הָאֵמֶת הָעִירְמָה הִיא:
אֵין לְהַשׁוּוֹת אֶת הָעֲצָמָה
בְּהָ אֶהְבֶּה אֶת בַּעֲלָהּ עִם
חֶבֶת הַגְּבֵרֶת לְעֲצָמָה
(אֵף כִּי נִרְקִיס הַמִּיתוּלוּגִי
אֲשֶׁר בְּלֵהֵט פְּתוּלוּגִי
מֵרַב חֲמֻדָּה לִיפִי דְמוֹתוֹ
מִצָּא בְּמִים אֶת מוֹתוֹ
וְדָאֵי הִיִּתָּה בְּטָנוּ מְלֵאָה שָׁם
עַל זֶה אֲשֶׁר מֵרַב חֶבֶה
לִיפִי-עֲצָמָה יִפְיָה טִבַּע
לֹא אֶת עֲצָמָה כִּי אִם אֶת סֵאשָׁה
בִּינוֹן הַסְּחִי, שְׁבַבְצוֹ
חֶפֶר לוֹ זֶה אֶת מֵר קֶצוֹ).

שָׁכֵן גַּם הוּא, אֲבִיר-הַפִּיט,
בְּגֵבֶר יִצְרוּ עַל שְׁקוּלִיו
תֵּרֵם בְּרַחֲב-לֵב לְמִיט
שֶׁהוּא עֲצָמוֹ הַמִּיט עָלָיו;
וְאִם כִּתְּבֵן בְּפָרֵק ד'
שְׁבִ"אוֹנְגִינִי" כִּי יוֹכֵל אֶת
אוֹיְבָיו לְדַחוֹת בְּמוֹ-יָדָיו
אֲבָל אֲבוֹי לוֹ מִיִּדִּיָּדָיו -
רְאוּי הִיָּה כִּי בְּלָבוֹ-הוּא
תִּמְיֵד יִשְׁמֹר לוֹ כָּל־זֶה־ב:
שְׁלִפְעָמִים אָדָם עֲצָמוֹ הוּא
הָרַע וְמֵר שְׁבִאוֹיְבָיו,
בְּפָרֵט אִם עֶבֶד הוּא, נִפְשִׁית,
לְגַנּוּנֵי יִקְרָה טִפְשִׁית.

כִּי אֶת אוֹתָהּ עֲבָדוֹת נוֹאֲלָת
הַטִּיבָה כָּל עֲדַת שׁוֹנְאָיו
לְרַתֵּם בְּתַחֲמָנוֹת מְרַעֲלָת
אֶל חֵם-מְזֻגוֹ, זֶה גְּדוֹל מוֹנְעָיו
שֶׁל בֶּן-אֲנוּשׁ שְׁבוּי-יִצְרִי-לֵהֵט
מֵרְסוּנֵי צְלִילוֹת-הַדַּעַת

כְּשֶׁרַק נִיצוץ אֶחָד נְחוץ
לְמִצְוֵי אֵיזֶם הַשְּׁחוץ
לְהַבְעֵרֶת דְּלֶקָה מְנֻטָּאלִית
אֵף בְּמִבְרִיק שְׁבִמוּחוֹת
הָאֵץ אֶת כָּל חַיֵּיו לְמַחוֹת
בְּמַחֵי שְׂגִיָּאָה אַחַת פְּטָאלִית.

הֵם בְּשִׁקִּידָה רַבָּה הִפְצוּ
בְּשֵׁם מוֹעֵן עֲלוּם-זְהוּת
אֲגָרוֹת-פְּלִסְתֵּר בְּהֵן הִפְצִיצוּ
כְּתַבְתּוּ שֶׁל כָּל רֶכְלָן לְהוֹט
לְלֶשׁוֹן-הֶרֶע בָּהּ כָּל בֶּן-שַׁחַת
יִשְׁיִשׂוּ בְּנֵי-מַעֲיו מִנַּחַת
בְּהַחְלִיפוּ בְּלֵי מְאֻמָּץ
כָּל "מָה נִשְׁמָע?" בְּ"מָה נִשְׁמָץ?"
וּבְאֲגָרוֹת, בְּטוֹן בְּדוּחַ,
נִרְמַז כִּי playboy צָרְפְּתִי
נִטְפֵּל בְּאַרְח שְׁטֵתִי
לְאַשֶׁת מְשׁוֹרֵר רְתוּחַ
שְׁכִידוּעַ, מְעוֹדוּ
טָרֵם מַחַל כֶּךָ עַל כְּבוֹדוֹ...

בְּכָל פִּנַּת רְחוּב וְקָרוֹן
נוֹדַע טְפִיל זֶה כְּדִנְטָס
(בֶּן מְאֻמָּץ לְמַר הִיקָרוֹ,
צִיר הוֹלְנָד), שְׁמִנְדְּרִיק שְׁקָרְקָס
סָבִיב כָּל שְׁמֵלָה וְקָרִינוּלִינָה
כְּמִין קִפְצוֹן בְּטֶרְמִפּוֹלִינָה
וְשִׁנְשָׂא, כְּהַסוּאָה
אֶת אַחוּתָהּ הַלֵּא-נָאָה
שֶׁל אִשָּׁת סֵאשָׁה רַק לְמַעַן
יַחְטֹף, כְּמִין אִידֵד גִּיסָא,
בְּדֵל נְגִיסָה מִן הַגִּיסָה
יַפְת-הַתְּאָר אִם רַק יַעַן
קוֹפִיד, שְׁזֵאת אֶמְנוּתוֹ,
לְמִשְׁאַלוֹת חֶרְמָנוּתוֹ.

וְכֵן, מוֹל לַחֵשׁ עַז כְּרַעַם
שֶׁל לְשׁוֹנוֹת שְׁחוּזוֹת לְשִׁסְף
(בְּאֵלֶּה אֵין מַחְסוֹר אֶף פַּעַם
לֹא רַק בְּפִטְרֵבוֹרֵג סוֹפְסוֹף
וְלֹא רַק אֶז, גַּם בְּיַמִּינוֹ)
בוֹדֵד נֶצַב לוֹ פִּיטְנֵנו
שֶׁלֹא נִסְתַּר מִתְּבוֹנָתוֹ
לְאֵן טוֹרְחִים לְגֵרֵר אוֹתוֹ
כָּל יִרְיָבִיו אֲשֶׁר הוֹחִילוֹ
כְּגִמּוֹל עַל כָּל חֲצִי שִׁירָיו
לְנִפְיֵלָתוֹ בְּרַעַשׁ רַב
וְשֶׁבַדְחִילוֹ וּבִרְכִילוֹ
פָּצְחוּ פִתְאֹם בְּרִנּוֹנִים
כִּי הוּא אֱלוֹף-הַקְּרָנְנִים.

הוּ, הֵם שְׁנֵאוּהוּ שֶׁם כְּבָר קָדָם
כָּל עֲרֻפְדֵי הַעֲצֵלָה,
אָבֵל כְּעֵת טְמֵנו מְלַכְדָּת
שֶׁהַעֲמִיקָה כְּמַצוּלָה
לְפַקְחוֹתוֹ חֲדָת-הַשֶּׁכֶּל
שְׁמוֹל מְרָמָה, תְּכָכִים וְנֶכֶל
תְּנַמִּיד הַשְּׁפִילָה עַד עֲכָשִׁיו
לְגִבֵּר עַל כָּל זְמַמִּי חוֹרְשִׁיו
הַמִּתְאַוִּים לְכָרוֹת לוֹ קֶבֶר
אֵדָ כָּאוֹ, לְמַעַן הַלְכָדוֹ,
קוֹו לְפִרְט עַל חוּשׁ-כְּבוֹדוֹ
שֶׁבְעוֹרוֹ יִצְרִי לֵב גְּבֵר
כָּל כַּח-שְׁפוּטוֹ אוֹזֵל
(וְהֵם צְדָקוֹ, לַעֲזָאזֵל...)

וְהוּא עֲצָמו - כְּלוּם חֵשׁ בְּנוֹחַ
בְּהִבִּינו אֶת טִיב זְמָמָם?
כְּלוּם לֹא יְכוּל הָיָה לְמִנְעַ
אֶת אֵשׁ מְזִגוֹ אֲשֶׁר סָמָם
מְלִסְמָאוּ בְּעוֹרוֹנִיָּה
(וְאֶת אֲשֵׁתוֹ מִחֲנֻחוֹנִיָּה
וְכֵן, אִם פִּתְזָה יִשְׁכָּדָ,
גַּם אֶת מְטָרֵד אוֹתוֹ פִּרְחָח)?

על שאלות נוקבות כאלה
ישיב במרד וכלמה
כל המכיר סופסוף עד מה
חשוף לזיוס-האולת
הוא טיב יצרו של האדם
וכך גם יצר המדאם.

הטבע - חוש מדה אכזר לו :
על כל גזמת-יותר-מדי
קונס הוא כל חריג הזר לו
בקנס מקברי, ידידי.
כל הפרזה, ולוא לשבח,
היא, בדינו המתחסד,
חטא לא נסלח - ועדף רוח
אצלו הוא עדף של הפסד.
כך משלם פיטון בלי דפי
על יתר ברק הרפינירט
והאשה - על יתר יפי
ופלרטון - על יתר פלירט
וכל קיצוניות מגזמת
- בפגש בה עין גורל שסאי -
במזמרת חמס נגזמת
כשיח בגני ורסאי.

וכך, כשבחכם מצמיא
כבוד-כסיל את יצר-הננקם פה
תוקע סאשה גול עצמי
לקר-רוחו מרב דם חס פה
ובלי משים, כרצון כל סגל-
המטמינים-לו-מארב,
הוא לעצמו "יורה ברגל"
ומשחק לידי צריו.

* * *

בכל מלכות הצאר הכרזה
תגרת דו-קרוב כלא-חקית
לא כמליצה ולא כפראזה
ולא כעצימה חלקית
של עין-השלטונות מטפס
אפנה זו של קפוח-נפש
כי אם כצו שכל מרין
המפירו - הוא עברין.

וְאִם לֹא דִי בְכָךְ עֲדִין
הָרִי שְׂאִישׁ מִבֵּין חוֹקְרֵיו
שֶׁל נִגַע זֶה שְׁשֵׁמוֹ דוּ-קָרֵב
בְּאַרְץ רַחֲבַת-יָדַיִם
כְּרוֹסְיָה זֹאת עוֹד לֹא שָׁמַע
עַל קָרֵב כְּזֶה עַל סִמָּךְ אֲשֶׁמָּה
בְּהַ הַמְזֻמָּן נֶחֱשֵׁב אֲשֵׁם
רַק עַל פִּי דָאָר עֲלוּם-שֵׁם.

אֲדָּהּ הָאֲגָרוֹת (אֲשֶׁר הִגִּיעוּ
לְכָל הַיָּמִי וְיָמִי" בְּעִיר
מִמֵּי שְׂאִין לְדַעַת מִיָּהוּ)
הַכִּילוּ דָף נֶגֶר בְּהִיר
בְּלִי שׁוּם מַלְּהַ כְּתוּבָה, וּבּו
עוֹד דָּף, נוֹסֵף, אֲשֶׁר כּוֹתְבוּ
הַמְסֻתוֹרֵי אוֹתוֹ מֵעַן
אֶל הַמְשׁוֹרֵר הַמְמָאֵן
לְהַמְנִיעַ מִפְּרִיעַת-חֶק
אוּ לְעִשׂוֹת עֲצָמוֹ לְשִׁחוּק
בְּהַבְלִיגוֹ עַל קָלוֹן-בְּשִׁתּוֹ
שָׁבוּ נֶרְמָזוּ כִּי שֵׁם אֲשִׁתּוֹ
נִכְרָךְ בְּשֵׁם אוֹתוֹ פּוֹשֵׁטֶק
שְׁעֲנִינוּ בְּהַ לֹא הִשְׁתַּק
כִּי אִם פְּרִסָּם בְּרַעַשׁ רֵב -
וְהוּא קָרָא לוֹ לְדוּ-קָרֵב...

* * *

הַהֲגִיוֹן הַזֶּה תִּמְהָה
(לוֹא רַק נִשְׂאָל לְדַעַתוֹ):
כִּיצַד בְּרִנְשׁ נְבוֹן כְּמָה
לְרוֹץ אָמוֹק לְקִרְאֵת מוֹתוֹ
אִם אֵין לוֹ כָּל עֲדוּת חוֹתֶכֶת
אוֹ אוֹת לְכָךְ כִּי מְשַׁרְכֶת
אֲשִׁתּוֹ דְרָכִיָּה עִם הָאִישׁ
אֲשֶׁר אֶת שְׁמָהּ הַטּוֹב הַבְּאִישׁ?

הַהֲגִיוֹן הַזֶּה שׁוֹאֵל גַּם:
כְּלוּם לֹא עֲדִיף עַל חֲשָׁדִיו
גּוֹרֵל אֲרַבְּעַת יְלָדָיו
שְׁיִנְתָּרוּ בְּלִי אָב גּוֹאֵל גַּם
בְּהַשְׂאָר לָהֶם רַק אִם
אִם יִתִּיתָמוּ מֵאֲבֵיהֶם
שְׁבַעֲנִינוּ כְּבוֹד גְּנוּנָיו
יִקָּר אֵף מִחַיֵּי בְּנָיו?

ההגיון הזה מוסיף עוד :
מנין לו לסאשה זה
צדקנותו של מתחזה
שלזכותו נזקף אסיף עוד
גדול אולי משל דנטס
אשר נתן בו לכרטס
בקטלוג מאיר-עינים
שלל בעלים צמוחי-קרנים
שהוא עצמו, לנשותיהם
ברחק כל בעל מביתו
הנעים בחיק מטותיהן
אי-אז בימי רוקותו
בקזנובה לא קטן
את שממון זוגיותן
לעת כבשו עם כל צויץ רן
לא את יצרו, כי את יצרן...

ההגיון יכול לתמה,
אך מה מבין ההגיון
שכלו ראציו, פלו מח
בנפתולי השגיון
בהם פורץ כמהר-געש
מלב-אדם אותו דבוק
המשתחרר במחי ורעש
כמו הענק מן הבקבוק?

אדם, למרות ימרות-הדעת
של homo sapiens רב-פלאות
הוא פקעת-יצרים מונעת
בדחפי חיות פלואות
בכלוב ה-id שבו הזעם
זונק כמין אסיר נמלט
כל ית, כל רגע וכל פעם
שבו נפרץ אותו מקלט.

ראינו כבר מחות-תפארת
בכעסם או בכוסם
הופכים למין צונאמי פרא
בפלמוסם או בלמוסם,
ראינו כבר גדלות של נפש
שברגעי-מבחן ספורים
הופכת לקטנות ורפש
כבשפל שביצורים.

וְכֹדֶה, אָבוּי, נָתַן גַּם סֵאשָׁה
נִפְשׁוֹ ל־Hybris⁽²²⁾ בְּעִבּוּט
בְּלִי שׁוּם צְדוּקָה וּבְלִי שְׁחָשָׁה
חֲכָמַת לְבוֹ כִּי הִ"כָּבוֹד"
הַמְצִיאוֹאֵי חֲמוּם-הַמַּח
בּוֹ גּוֹף בְּקָבֶר יַעֲפֹר
אֵינּוּ לֹא אִמְץ וְלֹא כַח
כִּי אִם חֲלָשָׁה לֹא תִכְפֹּר.

מֵה מְכַבֵּד יוֹתֵר : לְתַקְעַ
כְּדוֹר בְּמִצַּח יְרִיבֵד
(אִם לֹא יִסְפִּיק עַד אֲזַ לְבַקֵּעַ
קָלִיעוֹ שְׁלוֹ אֶת סִגוֹר לְבָד)
אוֹ לְצַפְצֹף צַפְצוֹף סְרַקְסָטִי
עַל גַּל הָאָרֶס הַדִּיִּסְגָּסְטִי
שָׁבוּ טוֹרַחַת אֵין-אוֹנִים
כָּל מְאוֹרַת הַצְּפֻעוֹנִים
הַפְּטָרְבוֹרְגִית בְּקֶר-רוּחַ
לְגֵרוֹתֵד וְלִגְרָרֵד
לְהִסְתַּבְּכוֹת, שְׁמֵתוֹכָה
תִּצָּא רוֹצֵחַ אוֹ רְצוּחַ
אִם כְּמִפִּיר-אִסוּר-דוֹקָרֵב
וְאִם כְּפָגֵר שְׁהִקְרֵב
עַל מְזֻבְחָה שֶׁל הָאֵינְטֵרִיגָה
שְׁאֵת מוֹתֵד סוֹפְסוֹף הַשִּׁיגָה
לֹא רַק בְּזָכוֹת תַּחֲמִנּוֹתָה
כִּי אִם מְשׁוּם שְׁגָם אֲתָה
בְּאֵין מִבִּין וְאֵין יוֹדֵעַ
פְּשׁוּט שְׁחֻקְתָּ לְיַדֶּיהָ...

אֵין סְטִירַת-לְחֵי מְצַלְצֵלַת
בְּפִרְצוּפִים שֶׁל אֲשֻׁמָּאִים
מֵאֵשׁ דְּבִקוֹת לֹא מִתְנַצֵּלַת
בְּקִשֵׁי עֶרְפִים שֶׁל הַחַיִּים
וְאֵין נֶקֶם יוֹתֵר עַז-לְקַח
וְאֵין שְׁלֵם מֵתַק יוֹתֵר
מִפְרִיוֹנוֹ הַמִּתְעַלָּה כֶּד
שֶׁל מִי שֶׁרָגַע לֹא וְתֵר
לְאֵימְפוֹטְנִטִים הַטוֹמְנִים לוֹ
אֶת מְלִכּוּדוֹת אֲוִילוֹתֵם
בְּעוֹד הַשִּׁיר מְאִיר פְּנִים לוֹ
וּמִתְעַלֵּם מִסְכְּלוֹתֵם.

וְהַכְּבוֹד? לֹא כְבוֹד-הַבַּעַר
שֶׁל דְּרָבִי-אֶקְדָּחִים עֶקֶר
כִּי אִם תְּחוּשֶׁת מֵהוּת הַפַּעַר
בֵּין הַטֶּפֶל וְהַעֶקֶר
שֶׁבְּאוֹתוֹ צְרוּף סִימְבִּיּוּטִי
בֵּין הַחִיָּה וְהָאָדָם,
בֵּין הַנְּשֻׁגָב וְהָאִידִיּוּטִי,
בֵּין צְמָאוֹן-יָפִי לְצְמָא-דָם.

כִּי בְּדוֹקָרְבַּ הִזָּה נוֹצַח
עַל אֶף זְמָמוֹ שֶׁל הַשֵּׁטֶן
לֹא כְּדוֹרוֹ שֶׁל הַרוֹצַח
כִּי אִם נֶצְחוֹ שֶׁל הַפִּיֶטֶן
וְאִין נִכְבָּד יוֹתֵר מִקֶּשֶׁב
הַלֵּב לְאַלְמוּתִיּוּתָהּ
שֶׁל הַשִּׁירָה הַמְתַּעַקֶּשֶׁת
לְחַיּוֹת מוֹל כֹּל דוֹרְשֵׁי מוֹתָהּ.

לְחַיּוֹת לְמֵרוֹת, עַל אֶף וְחֶרֶף
חוֹמוֹת הַזְּמַן וְלִהְיוֹרֵשׁ
בְּלִי חוֹס, בְּלִי רְתַע וּבְלִי הֶרֶף
אוֹתוֹ סוּג שֶׁקֵּט לֹא מַחְרִישׁ,
אוֹתָהּ דְּמָמָה דְּקָה, נִכְסֶפֶת
הַמַּעֲלָה פְּתָאִם אוֹבוֹת
בְּהֵם הוֹפְכִים דְּפִי הַסֶּפֶר
לְמַפְלָאָה בְּאַהֲבוֹת.

* * *

שְׁלֵהי יוֹם שְׁמֶשׁ יְנוֹאָרִי:
דָּם הַשְּׁקִיעָה הוּא בַד בְּבַד
גַּם אוֹת לְחַזְיוֹן בְּרַבְרִי
שְׁתוֹךְ דְּקוֹת סְפוּרוֹת בְּלִבְד
כָּאן יִתְרַחֵשׁ בְּפִנוֹרָאמָה
מִשְׁלֶגֶת זוֹ, בְּקַפָּא תַחְתּוֹ
רַכְבָּם שֶׁל מְשִׁתְּתַפֵּי הַדְּרָאמָה
בְּזִירְתוֹ שֶׁל הַדוּ-קָרְבַּ
אֵךְ גַּם מְסֻךְ אָדָם כֵּיִן,
יֵין-הַסְּכָלוֹת הַמְּסֻמָּם
אֶף אֶת אוֹתָם פְּקוּחֵי-הָעֵין
סְמוּאֵי אֶפְלוֹ הַמְּהֵמָם

שֶׁל שֵׁד-הַיֵּצֵר בּוֹ נִדּוּנָה
כָּל תְּבוּנָתוֹ שֶׁל לֵב עֵינֶק
כְּצִנּוּאָרָה שֶׁל דְּסִדְמוֹנָה
בְּיַדֵי אוֹתָלוּ - לְמַחְנֶק.

וְהַמָּסָךְ, סְמוּק כְּסִמּוּק
פְּסֵת-בִּדּוֹ שֶׁל מְטֵדוֹר
הַמְכַפִּילָה חֲמָה וְאַמֶּץ
בְּפֶר-הַמְרִי, שֶׁלֹּא יִגְדֹר
אוֹתוֹ שׁוּם חֵיץ בְּשַׁעַה זֹה
מִלְּהַשְׁחֵט בְּמַחֵי חֲנִית,
עוֹמֵד לְרֹדֵת עַל זֹנְעָה זֹה
כְּעַל טְרַגְדִּיָּה יוֹנִית.

כִּי הַמְזַחֶלֶת דָּם קוֹפֵאת
אֵךְ הַסּוּסִים רוֹקְעִים בְּרִטֵט
כְּמוֹ גַם אוֹתָם פֶּתֵאם לופֵת
כְּבִנְבוּאָה הַמֵּתֵאמֶתֶת
כְּאֵן תּוֹךְ שְׁנִיּוֹת, אוֹתוֹ סִיוֹט
בוֹ הָאֵלֶת הַנְּחִשֶׁלֶת
תִּשְׁמִיט אֶת נֶזֶר-הַפִּיוֹט
לְבָלִיל שֶׁל דָּם וּבֶץ וְשֶׁלֶג.

הַסְּקוּנְדָנְטִים⁽²³⁾ טוֹעֲנִים
תַּחֲמִשֶׁת בְּנִשְׁקֵי הַשְּׁנִים,
הָאֶקְדָּחִים מְכֻנָּים
וְהִירִיבִים, גְּלוּיֵי עֵינִים
פּוֹסְעִים אִישׁ-אִישׁ אֶל מוֹל אוֹיְבוֹ
בְּהִנְתֵּן הָאוֹת לְנוֹעַ
בְּטוֹחַ חֲמֵשׁ פְּסִיעוֹת, וּבוֹ
פּוֹלֵט דְּנֶטְס כְּדוֹר. צְנוּחַ
גּוֹנֵחַ סֵאשָׁה הִירוּי:
"עוֹד יֵשׁ בִּי כַח". חֵישׁ מוֹשֵׁט לוֹ
אֶקְדָּח אַחַר, יוֹתֵר רָאוּי
מִזֶּה שֶׁבְּנִפְלוּ נִשְׁמֵט לוֹ
וְהוּא יוֹרָה וְאֶת דְּנֶטְס
בְּזִרוּעַ וְחִזָּה פּוֹצֵעַ
אֵךְ זֶה - נֶצֶל (תּוֹדוֹת לְנֶס
שֶׁבְּמִשׁוֹרֵר לֹא יִתְבַצֵּעַ
כִּי הוּא יַחְזִיר אֶת נִשְׁמָתוֹ
בְּיִסּוּרִים, מִקֶּץ יוֹמִים
לִירֵי בּוֹ נְחָרָץ מוֹתוֹ)
וְכֵךְ, קְפוּאִים, דְּמוּעֵי-עֵינִים

צופים אנו במחזה
הלא-נסלח והמתרס כה
שבו בזבז נפשע כזה
של גאונות נחתם בפיאסקו
ובו משקים בחרטוב
צחור שלגי רוסייה וכפורה
מדם קרפן פושקינאטו
של הגדול במשוררה.

הערות וביאורים:

- (1) - שמות מחולות שהיו נהוגים בנשפי החברה הגבוהה של אז.
- (2) - חרסינה מפורסמת באיכותה שנוצרה בפרוור הפריסאי Sevres.
- (3) - (צרפתית = chef doevre): מלאכת-מחשבת, יצירת-מופת.
- (4) - פטר רובנס (1640-1577): צייר פלמי נודע שנתפרסם בדמויות הנשים בריאות-הבשר ונדרדות-העור המתקקות שלו. פראנץ האלס (1666-1581?): צייר-דיוקנאות הולנדי מפורסם, שגם דמויות הנשים בתמונותיו ורודות-עור ועגלגלות. בפרק ג' של "יבגני אוניגין" (בתרגום שלונסקי) מלגלג אוניגין באוזני לנסקי על אולגה לארין, כי אין בפניה חיות וכי היא "מין דמות ואין דיקית קעגלת", טובת-מראה וחקלילית/ פדמות ירח אילית". אנטון ואן-דייק (1641-1599): צייר פלמי, שתמונתו המפורסמת "המאדונה והחוגלה" מציגה אף היא דמות נשית סנטימנטאלית וסאכארינית.
- (5) - (צרפתית) = כמו שצריך, פהוגן, פיאוט.
- (6) - מהפכת-הנפל (דצמבר 1825) נגד עריצות הצאר ניקולאי I-ה, שאירגנו אצילים משפילים, רובם קצינים, שעמם היה פושקין קשור ברגשי ידידות אישית והזדהות פוליטית עמוקים.
- (7) - (רוסית) = אומנת.
- (8) - (") = סבתא, גם פינוי-חיבה לאשה זקנה בכלל.
- (9) - (") = מה זה?
- (10) - איז'ן דלקרווא (1863-1798): צייר צרפתי נודע בדראמטיות נושאו ובצבעוניותם הלוהטת של ציוריו.
- (11) - (רוסית) = יפה-תואר, חתיך.
- (12) - (") = פנסייה.
- (13) - (") = אבא צאר פטר (הגדול).
- (14) - לורד ג'ורג' גורדון בירון (1824-1788), המשורר האנגלי הגדול, השפיע מאוד על פושקין. באורחות-חיייו כביצירתו, בפרט בפואימה הסיפורית שלו "ציילד הארולד", גילם בירון את דמות ה'נדן, הג'נטלמן הגנדרן והמשועמם, שאוניגין מחקה אותו בשקדנות יתרה. בסיפורו "הדופסית פאליאנו" כותב סטנדאל, בן-זמנו של פושקין (1842-1783): "מימרתם של ה'נדנים האנגלים.. האין פירושה להיראות נלצה מכל, עליון על כל?" (תרגום חיים אברבאיה).
- (15) - (רוסית) = הכפר המלכותי. כפר-נופש ליד סנט פטרבורג, שבו מוקמו ארמונות-הקיץ של הצארים הרוסיים. שם גם שכן הליציאום שבו התחנך פושקין בשנים 1811-1817.
- (16) - (רוסית) = כתובת.
- (17) - (צרפתית) = ילד פרא, קונדס, מעולל צרות.
- (18) - (אנגלית) = פידרוו.
- (19) - מושל מחוז אודסה ומפקדו-הממונה של פושקין בימי גלותו בעיר זו בשנים 1823-1824. עם אשתו היפה והמשפילה של רוזן זה מצא פושקין הצעיר והמקסים שפה (וספה) משותפת. עובדה רומאנטית זו גרמה להעברת מקום-גלותו של המשורר הסורר מאודסה לכפר אחוות הוריו, מיכאילובסקיה.
- (20) - (צרפתית) = נפלא! כובע! (במשמע של "אני מסיר את כובעי בפניך!"); "כל הכבוד!" בפרק ג' של "יבגני אוניגין" מלגלג פושקין על נשות החברה הגבוהה שהירבו לפטפט צרפתית "בדברון רוסית בקשי רב".
- (21) - טירה עתיקה בצפון-איטליה, אליה עלה לרגל (בשנת 1077) הקיסר הגרמני היינריך ה-IV, שליט הקיסרות הרומית הקדושה, על מנת לבקש סליחה ומחילה מן האפיפיור ג'רגוריוס השביעי. הליכה לקאנוסה = פניעה.
- (22) - (יוונית) = חטא היוהרה.
- (23) - (לטינית) = עוזרים. שושביני כל אחד מן הצדדים המשתתפים בדו-קרב.